

BOŠTJAN MARKIČ*

Volitve 1992

I.

Politični sistem Slovenije je sistem, ki mu lahko brez pomislekov damo ime: strankarsko tekmovalni pluralistični sistem. Vendar proces političnega zorenja slovenske družbe terja tudi sodelovanje, ne le tekmovalnost političnih elit. Politične elite pojmem v tem komentarju ne v vrednostnem, temveč v funkcionalnem smislu. Tekmovalnost in sodelovanje političnih elit sta torej na eni strani točka razhajanja, na drugi strani pa tudi točka združevanja političnih elit. Gre tedaj le za navidezno navzkrižno identiteto političnih elit, saj obstaja široka pahljača različnih, zdaj tekmovalnih, zdaj sodelovalnih položajev. Spraševati se o vlogi slovenskih političnih elit pomeni spraševati se o stopnji dojemanja slovenskih političnih elit o nujnosti spoja tekmovalnosti in sodelovanja.

Slovenske politične elite, če so tekmovalne, niso ubrane na enake politične strune. Samo če so politično zrele, lahko v dinamiki tekmovalnje-sodelovanje dosega pomemben cilj: gospodarsko in politično stabilnost slovenske družbe. Vendar izkustvena praksa in empirični argumenti kažejo, da so slovenske politične elite v tekmovalnem osvajanju političnega prostora zapadale, zlasti še v (pred)volilni kampanji, tudi v politično sovraštvo, ki je bilo posebej nevarno, ker se je prenašalo iz političnih elit tudi na slovensko volilno javnost.

Sodobna slovenska družba, prepletena s pluralnimi interesi in vrednostnimi konflikti, ni lahko vodljiva družba. Obremenjujejo jo tudi strukturalni problemi in majavo gospodarstvo. Ne samo da so se povečala pričakovanja slovenskih državljanov, zlasti še volilna kampanja je dokazovala, da so bila politična pričakovanja zelo diferencirana. Neizpolnjenim pričakovanjem pa hitro sledi politična razočaranja, ki so topla greda za politično nestrpnost. Slovenija tudi potrebuje gospodarsko dopolnitev procesa tvorbe svoje države, če hoče preživeti v mednarodni ekonomski areni in se uveljaviti z novo gospodarsko dinamiko. Slovensko volilno telo ima pravico terjati od svojih političnih elit etiko odgovornosti, da bi dosegli primerno stopnjo družbene povezanosti vsaj ob strateških vprašanih razvoja slovenske družbe.

Volilna kampanja ob volitvah 1992 pa je pokazala, da se je medsebojno neupanje slovenskih političnih elit v razmerah demokratično neprivajenega okolja v skrajnih robovih že prelivalo v napadalno politično neprijaznost ter tudi v volilno in politično surovost. Iz te logike obravnavanja političnih tekmecev kot političnih sovražnikov je potem v volilni kampanji poganjalo tudi pamfletsko napadanje in blatenje nasprotnika. Nekatere politične elite se v volilni kampanji 1992 očitno niso zavedale, da vendarle morajo obstajati meje volilno političnega boja. Slovenske politične elite bi bilo nujno politično kultivirati. Sicer bi lahko tudi po volitvah položaj dozorel do neobvladljivih političnih napetosti. Za nikogar v Sloveniji pa ne

* Dr. Boštjan Markič, redni profesor na FDV, Ljubljana

bo dobro, če se bo zavoljo nedostojnih predvolilnih vedenjskih obrazcev v volilni kampanji 1992 Slovenija spremenila v paranoidno politikantsko gnezdo.

Seveda bi bilo nesmiselno razvrednotiti dosežke in pomen tekmovalne strankarske demokracije nasploh in na Slovenskem posebej. Ob vseh pomanjkljivostih, ki jih ima predstavniško strankarska tekmovalna demokracija, je glede na zgodovinske izkušnje še najmanj vredna odbojnosti. Bilo bi tudi odveč vsiljivo moralizirati o tem, kako naj bi Slovenija postala politično visoko vrednostna družba. Vendar pa ni odveč memento, da skrajno pretirana politična nevoščljivost in politično sovraštvo zastrupljata možnosti medsebojnega sodelovanja političnih elit. Kajti: po volilni kampanji 1992 so prišle volitve 1992 in po volitvah je prišla nujnost koalicijskega sodelovanja političnih elit. Brez tega tudi slovenske vlade ni mogoče sestaviti.

Ni perspektiva slovenske družbe, da bi to bila družba »klientov in političnih gospodarjev«. Zato je tudi pomembno vprašanje, ali so bile slovenske politične elite v volilni kampanji 1992 pod primernim pritiskom demokratično artikuliranega javnega mnenja, da bi, vsaj po volitvah, ujele potrebno vez med tekmovalnostjo in sodelovanjem. Gre skratka za vprašanje, kako v demokratičnih procesih spodbujati slovenskega državljana – volivca k lastnemu političnemu in volilnemu razmišljanju in opredeljevanju, da ne bo le v funkciji delovanja političnih strank. Politična strpnost je interes državljanov Slovenije. Pri tem ne gre le za strpnost, ki bi bila izpeljana iz »državnih razlogov«. Gre za strpnost, ki izhaja iz prepričanja, da je to pot za državljansko sožitje v demokratični slovenski družbi. Državljanova politično volilna participativna lenoba ne motivira političnih elit k medsebojnemu sodelovanju. Posledice nenadzorovane politične moči so ne tako redko politično katastrofalne. Sposobnost in pripravljenost posameznika, da se obnaša kot odgovoren slovenski državljan, tudi silita politične elite k razumnemu političnemu vedenju. Na temelju volilnih rezultatov 1992 je mogoče ugotoviti, da so državljani Slovenije dali vedeti političnim elitam, da politično obstajajo.

II.

Spraševati se o slovenskih volitvah 1992 pomeni spraševati se o tem, kako se je volilno znašel državljan Slovenije kot neke vrste novi kupec v slovenskem političnem supermarketu. Dve značilnosti zaznamujeta njegovo volilno ravnanje in vedenje ter politični okus: odbojnost do zelo razpršenega političnega pluralizma in odmik od politične bipolarnosti. Vse to kaže, da pred nami ni enorazsežnostna slika slovenskega političnega prizorišča. Kakor koli je večstranski politični sistem konstitutivna podlaga modela tekmovalne demokracije v Sloveniji, vendar slovenski državljani kot volivci niso bili naklonjeni prevelikemu razdajanju svojih glasov med sicer zelo številne politične stranke. Za parlament se je potegovalo sicer veliko strank, ki so računale na lomljivost slovenskega političnega telesa, vendar se razpršeni politični pluralizem na slovenskih volitvah ne zrcali tudi v sestavi parlamenta. Videti je, da je prav zaradi prevelikega razmnoževanja političnih strank in strankarske dinamičnosti – mnoge politične stranke so bile tudi politično nestrukturirane in ne dovolj jasno profilirane – slovenska volilna javnost kazala znamenja politične zasičenosti. Prevladala je tudi slovenska volilna racionalnost, da se le z velikimi in večjimi političnimi strankami na Slovenskem da kaj ekonomsko, socialno, kulturno pametnega postoriti.

Mozaik slovenske povolilne demokracije pa omogoča tudi ugotovitev, da se je slovenski bipolarni prostor (ta je bil že itak močno načet ob padcu Peterletove in vmestitvi Drnovškove vlade in ob političnih procesih pred tem dogajanjem) vseka-

kor razdelil. Tako v Sloveniji, tudi v relativno daljši prihodnosti, z vsemi tendenčnimi učinki, ki iz tega izvirajo, očitno ne bosta več dva politična pola, ki bi se utegnili, tudi na ideološki način, medsebojno blokirati. Tradicionalna slovenska bipolarnost v slovenski predpretekli zgodovini in v politični zgodovini po letu 1990, je očitno mimo. Nekdanji Demos je bil zložanka raznorodnih političnih sil in razpon njegovih političnih stališč je bil tudi – vsaj delno – preludij v decembrske volilne rezultate.

Seveda imajo vsake volitve svoje zmagovalce in svoje poražence. Tako tudi slovenske volitve 1992. A vendar: v grobi posplošitvi, seveda z upoštevanjem izjem, bi lahko dejal, da nismo samo zmagovalci in samo poraženci, da je prihajalo tudi do prepletanja, do relativno enakomerne razdelitve glasov med velikimi uspešnimi strankami, ob izoblikovanju močnejše pragmatične sredinske stranke. Vendar tudi ta, glede na volilne rezultate, ni nedotakljiva pooblaščenka volilnega telesa. Bo pa dežnik za koalicije. Videti je, da se je Slovenija z volilnimi rezultati 1992 in z razporeditvijo parlamentarnih političnih strank približala politični parlamentarni strukturiranosti nekaterih razvitih zahodnoevropskih demokracij. Slovenska politična scena se po volitvah 1992 ne razkriva v poenostavljeni kontra-punktični politični formuli.

Na temelju razporeditve volilnih glasov bi kot razlagalno in raziskovalno domnevo lahko navedli tole: na volitvah je bila prisotna volja – glede na večinske volilne rezultate – politično participirati pri izboru gospodarsko in politično urejene in ne skrajnostne politične smeri Slovenije. V tem se kaže takšna volilna in politična kultura Slovencev, ki so ji blizu prvine političnega »ziheraštva«, ki v globalni usmerjenosti težje prenaša volilno pustolovščino in politično tvegano početje. Pri volilnem vložku Slovencev, vsaj v volilni zaznavi večinskega dela slovenskega političnega telesa, je šlo tedaj za težnjo, zagotoviti s svojim glasom ugoden volilni položaj tistih političnih strank, ki bodo dale volivcu varno kritje in vsaj relativno blagostanje. Slovenska politična in volilna miselnost sta v razmerah, ko cilj ni več slovenska neodvisna država, ker je ta že izbojevana, usmerjena predvsem v gospodarsko uspešnost slovenske družbe. Na živce ji gre ne-varen, nezatovljen, ne-zanesljiv položaj. Vse kaže, da je previdnost tudi sestavina slovenske politične kulture. Voliti torej tako, da ne bo prišlo »na slabše«. Volilna pretiranost torej ni za Slovence.

Res je: slovenska povolilna parlamentarna scena je začinjena z volilnimi rezultati Slovenske nacionalne stranke, pri čemer ne preseneča toliko pojav kot količina uspeha. Vendar to po moji presoji ne načenja zgornjih ugotovitev. Notranja politična slojevitost slovenske družbe je pripeljala tudi do relativno močne skrajne desnice in tudi po tej poti je slovenski politični prostor strukturiran podobno kot marsikje v Evropi. Razčlenitev razlogov, nacionalnih, gospodarskih, analiza zaznave posledic dediščine razpada Jugoslavije v glavah slovenskih volivcev na eni ter odpravljanje vzrokov za uspeh te politične usmeritve na drugi strani, bi šele lahko dalo pravo oceno položaja.

Zdaj ko so znani volilni rezultati, bodo politične stranke, zlasti tiste med njimi, ki so pričakovale boljše volilne rezultate, lahko jedle z drevesa političnega spoznanja. Lahko bodo povsem realno ugotovile, kakšen je njihov dejanski položaj v preseku sedanjega časa in prostora. To bo torej tudi čas vsaj začasnega političnega treznjenja. In to zlasti za tiste politične stranke, ki so bile v predvolilnem času v stanju politične opitosti. Levica, ki kljub vsemu nosi na sebi tudi obremenitve propada prejšnjega komunističnega sistema, bo imela v prihodnje čas, da se prestrukturira in v tem pogledu je glede njene prihodnje sestave vsaj za

zdaj več neznank in več vprašanj kot odgovorov. Bržčas se levica, tista, ki se ni dovolj prestrukturirala, in tista, ki je obremenjena s političnimi nostalgiki, ne bo kmalu okrepla. Iskanje prenovljene politične identitete ne trpi ostajanja na pol poti. Nekdanja politična zavezništva, pri političnih zavezništvih pa gre vselej za razvezljivo zakonsko zvezo iz političnega koristoljubja in ne iz politične zvestobe, so se razšla. Nastajajo nova zavezništva, ki jim je temelj tudi povsem legitimna težnja po oblasti. Poganjanje politično sorodnih strank za istimi volivci, usmerjenost k istim ciljnim skupinam, bo glede na volilne rezultate 1992 kaj lahko terjalo tudi drugačno strankarsko strategijo v prihodnje. In to še zlasti z vidika, ali niso politične elite iskale razlike v programih političnih strank tam, kjer jih volilno telo ni, in seveda tudi obratno. Nauk volitev 1992 je tudi v tem, da se bodo morale politične stranke bolj ukoreniniti v svojem socialnem tkivu in ozadju in ugotoviti, kakšne so še neizkoriščene politične možnosti. Preveč intelektualistična volilna kampanja, ki se je usmerjala samo na razgledane in politično že osveščene volivce, se je izkazala za pomanjkljivo. In dalje: tiste politične stranke, ki imajo v sebi še razsežnosti gibanja, imajo tudi strankarsko plast, ki je bolj politično osveščevalno usmerjena, pa tudi drugo strankarsko plast oziroma tok, ki je vendarle prvenstveno oblastniško naravnano.

Volitve 1992 so pokazale, da so kljub nujni politični odprtosti pri nas preveč različne zgodovinske razmere, stopnja politične kulture, politične okoliščine, različna družbena tla, da bi se lahko »ameriška« volilna propaganda in tehnika mehanično presajali v slovensko realnost. Vsake volitve imajo svoj zgodovinski, politični, družbeni in kulturni okvir. To še kako velja tudi za volitve v Sloveniji 1992. leta. Dobesedno vzeti tuji volilno propagandni vzorci se na Slovenskem niso obnesli. Noben volilnopropagandni model ni neposredno prenosljiv.

Slovenska volilna kampanja 1992 se je v nemajhni meri pri nekaterih strankah vodila kot negativna propaganda: blatenje in zasmehovanje nasprotnikov (gettare fango, sleazy campaign). Gre za tako imenovano diskvalifikacijsko volilno kampanjo. To so počela predvsem vodstva nekaterih političnih strank na Slovenskem. Toda takšna negativna propaganda ima uspeh, če se bolj »prime« v volilnem telesu, če je tudi volilno telo (ali vsaj njegov pomembnejši del) takšno, da mu negativna propaganda ustreza. Volitve 1992 kažejo, da je diskvalifikacijska volilna kampanja dala negativne rezultate in se izkazala kot politični bumerang. Večje rezultate je na Slovenskem ob volitvah 1992 dosegla racionalna volilna kampanja, ki je poudarjala lastne primerjalne prednosti.

Volitve 1992 so pokazale, da so prav ravnale tiste stranke, ki so gradile tudi na osebni volilni probojnosti svojih kandidatov. Politična prodorna moč kandidatov, ki so izrazito politično profilirane osebnosti in imajo še sposobnost neposrednega komuniciranja z volivci, se je izkazala za zelo volilno dragoceno in glede volilnih glasov dobičkonosno potezo. Volitve 1992 so torej pokazale, vsaj kar se neposrednega volilnega uspeha tiče, da je pomembno, kdo je predstavljal politične stranke. Prave osebnosti so torej stopale v ospredje, saj ni malo primerov, da volivci, če takih osebnosti ni bilo, kljub visokemu ratingu politične stranke v določenem volilnem okolju, kandidatov pač niso volili.

Volitve 1992 so dale možnost, da se slovenska družba razvija kot kolikor toliko dostojna in normalna demokracija. Če ugotavljamo, da se bo vse odvijalo po načelu »divide et impera«, potem je treba vendarle dodati: poslanska mesta so delili volivci in volilni zakon. Kako pa bo z vladanjem? Funkcionalnost in odgovornost oblasti sta vsekakor pričakovani volivcev. Razpored političnih sil v parlamentu bo tudi bistveno določal način političnega vladanja. Partitokracija, vladavina

političnih strank, rada upravlja ljudi. A po drugi strani predvsem politični interesi upravljajo politične stranke. Politični analitiki sodijo da je v postkomunističnih družbah treba uresničiti tri do štiri volilne cikle, da bi se dopolnil ekonomski, politični, socialni, kulturni prehod iz teh družb v demokracijo. Seveda ostaja vprašanje, koliko takšnih volilnih ciklusov bo nujnih za Slovenijo. Vsekakor obstoje pogoji za to, da politika pri nas ne bi bila (več) področje norosti, da Slovenija ne bo skupnost neobvladljivih strasti, ampak družba interesov.

III.

Če so slovenske parlamentarne volitve 1992 imele v sebi znatne prvine negotovosti glede izida volitev, kaj takega ne bi mogli trditi za volitve predsednika republike. Kaj so temeljne značilnosti slovenskih predsedniških volitev 1992? Ponovna kandidatura Kučana, tokrat kot neodvisnega kandidata, je že v veliki meri nakazovala zelo verjeten izid predsedniških volitev, in to že v prvem volilnem krogu. Nadaljnja značilna razsežnost letošnje predsedniške tekme, zlasti glede na majhno slovensko državo, pa je prava »poplava« predsedniških kandidatov. Pri tem ni odveč pripomniti, da (zelo) veliko predsedniških kandidatov jemlje resnost političnemu tekmovanju. Vzroki kandidacijske »hiperprodukcije« predsedniških kandidatov so različni. Nekatere stranke so s kandidiranjem predsedniških kandidatov predvsem želele utrjevati med volivci podobo svoje stranke, kar naj bi – glede na volilno kampanjo – pomagal tudi na parlamentarnih volitvah k boljšemu volilnemu rezultatu. Druge stranke (Liberalnodemokratska stranka) so se obnašale do predsedniškega kandidata, milo rečeno, dokaj »ležerno«, ker je bilo področje njihovega političnega interesa in pričakovanega uspeha nedvomno drugje. Čeprav bi ob »močnejših« predsedniških kandidatih relativna razpršenost kandidatov utegnila biti v odnosu do predsedniškega »favorita« celo določena neprednost, se je ob takšnih predsedniških kandidatih (z izjemo Bizjaka in delno Kacina) izkazala kot Kučanova prednost.

Na volitvah 1990 sta se za položaj predsednika predsedstva Republike Slovenije potegovali dve najbolj politično izraziti in profilirani osebnosti tedanje politične scene: Pučnik in Kučan. Vsakdo izmed njiju je posebej, vsak seveda na svoj način in z različnim predznakom, politično dogajanje na slovenskem političnem odru in že s samim tem dejstvom vabil volivce k jasni odločitvi za ali proti nemu kandidatu. Tokrat, na volitvah 1992, Kučan ob sebi ni imel protikandidata, ki bi mu lahko resno ogrožal volilno zmago. Z vidika Liberalnodemokratske stranke in z vidika samega politika Drnovška je bila pametna odločitev, da Drnovšek ne kandidira za predsednika Republike Slovenije. Vse to je že na samem začetku napravilo bolj razvidno in predvidljivo predsedniško volilno tekmovanje. Ne Drnovšku, ne Kučanu ni ustrezalo morebitno skupno tekmovanje za mesto predsednika Republike Slovenije, saj bi tako drug proti drugemu utegnila postati konkurenta z relativno negotovim končnim izidom. Očitno je bilo v njuni politični zaznavi ter v zaznavi njunih političnih volilnih možganskih trustov in štabov prepričanje, da je optimalna tista rešitev, ki bi vodila do »naravne delitve«. Pri tem mislim na delitev med vodenjem izvršne veje oblasti na eni in med predstavljanjem Republike Slovenije in vrhovnim poveljstvom obrambnih sil Slovenije na drugi strani. To se je, glede na rezultate volitev, izkazalo kot uspešno pretehtavanje.

Neuspeh drugih predsedniških kandidatov, zopet z izjemo Bizjaka in delno Kacina, je bil pričakovan, in njihova odstotkovna obrobnost ne preseneča. Bizjak in Kacin sta bila edina predsedniška kandidata, ki sta na predsedniških volitvah

1992 dobila večji odstotek glasov kot njeni stranki na parlamentarnih volitvah. To kaže v primeru Bizjaka, glede na volilne rezultate, da je dobil poleg pristašev svoje stranke tudi del glasov Slovenske ljudske stranke, Zelenih in morda še katerih. Tudi iz tega je mogoče sklepati, da vsaj pri nekaterih političnih strankah predsedniška kampanja ni koristila volilnim rezultatom za volitve v parlament.

Volitve za predsednika Republike Slovenije 1992 dokazujejo, podobno kot volitve za slovenski parlament, da slovenska politična kultura in volilna (pod)kultura ni nagnjena k volilnim tveganjem in da teži k zanesljivosti. Volilna udeležba na predsedniških volitvah kaže, da Slovenci jemljejo tudi tovrstne volitve dokaj resno in da jim ni vseeno, kdo bo predsednik Republike Slovenije.

Če bi želeli razčleniti Kučanov uspeh na predsedniških volitvah, potem bi mogli povdariti tole: pretežni del slovenskega volilnega telesa je hotel v predsedniku države videti človeka z dokazano politično izkušnjo ter osebo, ki bo porok za blaženje družbenih napetosti v Sloveniji. Vprašljive so tiste družboslovne členitve, ki so v predsedniškem zmagovalcu videle predvsem karizmatično osebnost in pojav, ki bi ga lahko označili kot »pater patriae«, kot neke vrste očeta »slovenske očetnjave«. Uspeh zmagovitega predsedniškega kandidata temelji tudi na tehle prvinah vskladiščenega Slovenčevega zgodovinskega spomina: odpornost pri spopadanjih s centralističnimi potezami »Srboslavije«; boj za slovenske ustavne amandmaje; nepristajanje na izzivalni miting v Ljubljani. Državljanom Slovenije se je zalezla v kosti katastrofa, ki so jo doživeli nekateri drugi narodi v Jugoslaviji in prepričanje o pametnih potezah v lanski vojni v Sloveniji (kjer seveda Kučan ni bil edini protagonist). Dalje, sposobnost za pogajanja tako med vojno in pozneje, ob sicer jasni opredelitvi, da gre za agresijo v Sloveniji. A propos tega problema: karizmatični hrvaški politični voditelj Tuđman pa je dolgo opletal s pravo opredelitvijo položaja, kaj se dogaja ob napadu nekdanje JLA na Hrvaško. Kučan se je, dalje, znal hitro prilagoditi – politična prilagodljivost je njegova bolj kot taktična strateška razsežnost – evropskim standardom, ne da bi pri tem pristajal na ponižujoč položaj Slovenije. Vse te prvine se v nekem smislu pišejo na kožo državljana Slovenije. Zagotavljajo mu vrednote, ki jih tudi zaradi slovenske majhnosti nedvomno ceni: varnost, varen položaj zase in njegovo nacionalno skupnost.

Uspešni predsedniški kandidat je na volitvah dobil skoraj 64% glasov, medtem ko so vsi drugi kandidati skupaj dobili le nekaj več kot polovico glasov, kot jih je dobil Kučan. Slovenski volilni okus je na predsedniških volitvah 1992 očitno pokazal, da se Slovenci ne ogrevajo za predsednike brez pomembnejših političnih izkušenj, zlasti ne v prelomnih obdobjih svoje politične in gospodarske eksistence. Od osebe, ki naj zavzame predsedniški položaj, pričakujejo, da ima izpričano uspešno preteklo družbeno politično dejavnost na izpostavljenih ravneh družbene organiziranosti in da bo v polnosti opravljal svojo funkcijo.

Ni dvoma o tem, da je slovenska družba v veliki meri še pretežno moška družba. Toda zdi se mi, da tista družbena analiza, ki skuša to dokazovati na neuspehu obeh ženskih kandidatij za predsednico Republike Slovenije, vendarle ne zadeva v polno. Med neuspehom oziroma volilno obrobni rezultati obeh ženskih kandidatij za predsednico (Beblerjeva in Žagar-Slanova) in ugotovitvijo o »moški družbi« Slovenije, ni vzročno-posledične povezave. Ob (v nekem smislu »zunaj kategorije« kandidatu) Kučanu bi se tudi morebitna bolj z izkušnjami opremljena kandidatinja na volitvah bržčas ne odrezala dosti bolje. Sicer pa: dokaze o tem, da je slovenska družba moška družba, bi kazalo iskati drugje. Od štirideset članov državnega sveta je bila izvoljena ena sama samcata

ženska poslanka, kar znese 2,5%. To vprašanje posebej bode v oči, če upoštevamo, da državni svet, ki je zastopstvo nosilcev socialnih, gospodarskih, poklicnih in lokalnih interesov, sestavljajo štirje predstavniki delojemalcev, štirje predstavniki delodajalcev, štirje predstavniki kmetov, obrtnikov in samostojnih poklicev, šest predstavnikov negospodarskih dejavnosti in dvaindvajset predstavnikov lokalnih interesov. Pri tem je treba omeniti, da so ženske še posebej dejavne v slovenski družbi kot predstavnice lokalnih interesov. Prav tako ni mogoče mimo dejstva, da ženske sestavljajo približno polovico zaposlenih v Sloveniji.

Nekoliko boljši, čeprav še vedno povsem nezadovoljiv, je položaj v državnem zboru, kjer je od 90 poslancev 12 žensk ali 13,3%. Glede na posamezne politične stranke pa je položaj takšen: v Liberalnodemokratski stranki 2 ženski (9%), pri Slovenskih krščanskih demokratih 2 ženski (13,3%), v Združeni listi 2 ženski (14,2%), v Slovenski nacionalni stranki 2 ženski (16,6%), v Slovenski ljudski stranki 2 ženski (20%), v Demokratski stranki 1 ženska (16,6%), 1 ženska poslanka je predstavnica pri madžarski narodnosti, Zeleni in Socialdemokrati pa so brez ženskih poslank.

Vsi ti podatki so dokaj značilni in tu je bistvenost dokazovanja, ki kaže na to, da je slovenska družba še vedno tradicionalna moška družba. Spomnimo naj, da je samoupravni politični sistem problem izboljševanja zastopanosti in odpravljanja podpredstavljenosti žensk v institucijah političnega sistema poizkušal reševati z znanimi »ključi«. Vendar tudi to ni dalo dobrih rezultatov.

Glede na to da je predsednik Republike Slovenije izvoljen za pet let, bodo naslednje predsedniške volitve – v odnosu do parlamentarnih slovenskih volitev – v časovni zamudi. Vse to bo vneslo, ob dokaj verjetni domnevi, da nove slovenske parlamentarne volitve ne bodo zopet šele čez štiri leta, ampak ob predpostavljani krhkosti koalicij že prej, nove prvine v predsedniške volitve 1997.

LITERATURA:

- Marjan Brezovšek: Volitve kot demokratična institucija, izšlo v zborniku Volitve 1990, izdalo Slovensko politološko društvo in Center za politološke raziskave (uredili: D. Fink Hafner, S. Kranjc, B. Strmčnik). Ankarano 1990
- Mirjana Kasapović: Izborni modeli i politički sustav, Politička misao, št. 2/92, Zagreb.
- Boštjan Markič: Volitve 1990, Teorija in praksa št. 6-7/92
- A. O. Hirschman: Strasti i interesi, Stvarnost, Zagreb 1991
- Drago Kos: Volitve 1992, Nam bo končno res dolgčas, Sobotna priloga Dnevnika, 12. 12. 1992
- Volilni rezultati 1992, časopis Delo, 15. 12. 1992
- Ustava Republike Slovenije.

JANEZ ŠMIDOVNIK*

Moč in nemoč slovenske vlade

1.

Ob pripravi zakona o vladi je bilo v našem parlamentu in občilih izrečenih veliko besed o problematiki sestave vlade, in sicer zlasti o številu ministrov, ki

* Dr. Janez Šmidovnik, redni profesor na Višji upravni šoli in Fakulteti za družbene vede v Ljubljani.